7 lutego 2017 r. w Bibliotece Narodowej odbyła konferencja poświęcona projektowi e-usługa OMNIS Zintegrowana Platforma dostępu do polskich publikacji. Przedsięwzięcie finansowane jest ze środków europejskich w ramach Działania 2.1 „Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych" 2 osi priorytetowej Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020.
Spotkanie otworzył dr Tomasz Makowski, dyrektor BN, przedstawiając założenia i cele projektu oraz zespół osób odpowiedzialnych za jego realizację. Podstawowym celem projektu jest stworzenie ogólnopolskiego systemu dostępu do zbiorów polskich bibliotek, instytucji kultury i aktualnej oferty rynku wydawniczego. Założono, że głównym elementem tego systemu będą:

- multiwyszukiwarka OMNIS, określana także jako koncentrator metadanych, pozwalająca przeszukać z jednego miejsca katalogi elektroniczne wszystkich bibliotek w Polsce oraz zasoby wybranych archiwów i muzeów,
- serwis eISBN, przeznaczony przede wszystkim dla wydawców, pozwalający na zarządzanie numerami ISBN/ISSN oraz zapewniający bezpłatny dostęp do repozytorium cyfrowego, gdzie będzie można przekazywać elektroniczne wersje publikacji przesyłanych do BN w ramach egzemplarza obowiązkowego,
- Polona dla bibliotek pozwalające bibliotekom na bezpłatne założenie biblioteki cyfrowej prezentującej zdigitalizowane publikacje z ich zbiorów,
- Polona dla naukowców, narzędzie dedykowane naukowcom, przede wszystkim z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, wspomagające pracę online zespołów badawczych wykorzystujących w swych badaniach obiekty zdigitalizowane. Wyniki prac będą mogły być udostępniane w zakładce Polona Scholar biblioteki cyfrowej Polona.pl

System ma mieć charakter centralny i za jego utrzymanie odpowiada BN.

W drugiej części spotkania zorganizowano cztery równoległe grupy dyskusyjne, na których omawiane było poszczególne przedsięwzięcia realizowane w ramach projektu. W panelu dotyczącym prezentacji pierwszego narzędzia projektu omawiane były różne aspekty multiwyszukiwarki. Spotkanie prowadził Dominik Cieszkowski, pełnomocnik dyrektora BN ds. rozwoju oraz Jan Mejor, odpowiedzialny za realizację zintegrowanej wyszukiwarki.
Zgodnie z deklaracją przedstawicieli BN projekt OMNIS nadal znajduje się w fazie koncepcyjnej. Przewidywane są dalsze konsultacje i uzgodnienia z różnymi instytucjami kultury, aby system stał się głównym źródłem informacji o publikacjach w Polsce. Przy czym określenie „publikacje" nie w pełni oddaje zamierzenia twórców projektu. OMNIS ma bowiem umożliwić dostęp online za pośrednictwem katalogów bibliotek do różnego typu materiałów bibliotecznych np. rękopisów czy druków ulotnych, ale i do zestawień bibliograficznych oraz do cyfrowych wersji publikacji z domeny publicznej, będących w otwartym dostępie lub pozyskanych w oparciu o licencje niewyłączne, a także zbiorów archiwalnych i muzealnych. W przypadku publikacji chronionych prawem autorskim system będzie wskazywał najbliższą czytelnikowi bibliotekę posiadającą wersję papierową egzemplarza lub dostęp do systemu Academica, który umożliwia czytanie online publikacji pozostających pod ochroną prawa autorskiego na komputerach znajdujących się w bibliotekach. Wyszukiwanie oparte ma być o rekord danych

stworzony specjalnie dla projektu (forma „nakładki”), umożliwiający prezentację danych zapisanych przez różne instytucje w różnych formatach. Wyszukiwanie ma być prowadzone z użyciem faset. Zakłada się, że system będzie dostępny z komputerów stacjonarnych i urządzeń mobilnych. Wyszukiwarka OMNIS będzie indeksowana przez Google. Szczególny nacisk położono na udostępnienie danych w modelu Linked Data oraz udostępnienie ich do ponownego użytku poprzez otwarte API.
Założono, że projekt obejmie wszystkie biblioteki w Polsce, których jest, wg Głównego Urzędu Statystycznego, 32 tysiące oraz inne instytucje np. archiwa i muzea. Udział tych jednostek w systemie będzie bezpłatny i nie będzie wymagał podpisywania umów.
W odniesieniu do archiwów zadeklarowano chęć pełnej współpracy oraz otwartość na propozycje i sugestie archiwów. Na tym etapie realizacji projektu założono objęcie systemem nie tylko zbiorów bibliotecznych archiwów, ale także materiałów archiwalnych udostępnianych poprzez protokół OAI-PMH. Jednocześnie stwierdzono, że system OMNIS nie będzie dublować serwisu szukajwarchiwach.pl
Podsumowując można stwierdzić, że spotkanie miało charakter informacyjno-promocyjny. Zaprezentowano ogólną koncepcję projektu, zaznaczając możliwość wprowadzenia zmian w zakresie technologicznym, merytorycznym (m. in. odejście od dotychczasowego formatu MARC21) i organizacyjnym. Pomyślna realizacja założeń systemu e-usługa OMNIS umocni pozycję BN oraz znacząco wpłynie na środowisko bibliotek polskich. Poza niewątpliwymi korzyściami np. w zakresie zwiększenia dostępności zbiorów bibliotecznych czy wsparcia tworzenia i utrzymywania bibliotek cyfrowych może budzić obawy co do dalszego funkcjonowania już istniejących wyszukiwarek np. Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego (NUKAT), udostępniającego informacje o zbiorach 152 polskich bibliotek naukowych czy Katalogu Rozproszonego Bibliotek Polskich (KaRo), także dofinansowywanych ze środków europejskich. Duże oczekiwania towarzyszą również realizacji, w ramach projektu, darmowego narzędzia do zarządzania zbiorami bibliotecznymi. Ma ono mieć charakter uniwersalnego systemu dla wszystkich rodzajów bibliotek.

Agnieszka Makówka
NDAP